

บทวิเคราะห์ความเป็นผู้นำ ดร.ทักษิณชินวัตร :
การจัดการภาครัฐและภาคเอกชนสู่การเปลี่ยนนโยบายสาธารณะแนวใหม่
Leadership Analysis : Dr. Thaksin Shinawatra :
The Public and Private Management to New Public Policy Changing

ร้อยตำรวจเอกคมเดช ไชยเดือน¹ และ รศ.ดร.สมเจตน์ ภูศรี²
Police Captain Komdech Chaiyaduen¹ and Assoc. Prof. Dr. Somchet Phusri²

บทคัดย่อ

ประเทศไทยมีผู้นำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมีอยู่หลายท่านแต่ผู้ที่สามารถสร้างระบบทางการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพโดดเด่นคนหนึ่ง ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีคนที่ 23 ใช้ภาวะผู้นำภายใต้การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในช่วงเกิดวิกฤติเศรษฐกิจได้เป็นอย่างไร ทำให้เกิดปรากฏการณ์ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ กล้าคิดตัดสินใจ โดยนำใช้ทฤษฎีทักษิณมิกส์ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของไทยฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วจนทำให้ประชาชนเกิดความอยู่ดีกินดีในระดับหนึ่ง แต่อย่างไรก็ดีทักษิณมิกส์ก็ได้ถูกขนานนามจากอีกฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองว่า “ระบอบทักษิณ” เกิดวาทะกรรมทางการเมืองว่า “นโยบายประชานิยม”

คำสำคัญ : ความเป็นผู้นำ, การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, นโยบายสาธารณะแนวใหม่

Abstract

There are many transformational leader in Thailand, but the one who could be able to create remarkably effective management system is Dr. Thaksin Chinawat- the 23rd Prime Minister of Thailand who can use art of leadership under concept of Good Governance during Thai economic crisis which cause the phenomenon of Situational Leadership- dare to think and decide, his management approach was established as a result, Thai's economy was recovering quickly lead people were at certain level of

¹ รองสารวัตรป้องกันปราบปราม สถานีตำรวจภูธรบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม Corresponding Email : bornbetowin@gmail.com

² อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

well-being. However, Thaksinomics were dubbed by other political opponents as "Thaksin regime" and there is political debate "Populist policies".

Keywords : Leadership, Public and Private Management, New Public Policy

บทนำ

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าผู้นำ (Leader) เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่งต่อความสำเร็จขององค์กรเพราะผู้นำมีภาระและหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงที่ต้องวางแผน สั่งการ ดูแล และควบคุมนำพาให้บุคลากร หรือผู้ตาม (Follower) ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ขณะที่การเมืองการปกครองของไทยนับเป็นอีกหนึ่งมิติที่ทำให้บริบท (Context) มีความยุ่งยากซับซ้อน และที่มีความขัดแย้งสูง ดังนั้นผู้ที่จะมาเป็นผู้นำจึงไม่ใช่ใครก็ได้ที่จะมานั่งในตำแหน่งผู้นำประเทศ คุณลักษณะพิเศษหรือปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จของผู้นำ เรียกว่า บารมี ซึ่งก็คือคุณงามความดีที่สั่งสมมาเพราะผู้นำไม่ใช่เพียงผู้ครองตำแหน่งโดยนิตินัยหากแต่พฤตินัยก็ต้องสามารถครองใจคนได้ จึงจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายด้วยความสำเร็จ (เนาวรัตน์ วงศ์อรุณ. 2556) แนวคิดที่เป็นหลักสำคัญผู้จะมาเป็นผู้หน้านั้นไม่ได้เกิดมาเพื่อจะเป็นผู้นำโดยชาติกำเนิด (Born to lead) อีกทั้งไม่มีประเทศใดเริ่มต้นจากความสมบูรณ์ทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของคนหรือระบบต่างก็เริ่มต้นจากความอยากจนขาดแคลน โรคภัยไข้เจ็บ ความขัดแย้ง ความสับสนในสังคม แต่ด้วยการมีผู้นำที่ดี จนสามารถสร้างคน สร้างระบบ สร้างความสมานฉันท์ และการบริหารจัดการให้ภาระต่างๆ เปลี่ยนจากความล้าหลังสู่ความเป็นผู้นำได้ ประจักษ์พยานที่เห็นได้ชัดประเทศที่พัฒนาแล้วที่ผู้นำในความคิด การกระทำและผลงานจนทำให้อยู่ในฐานะของผู้ให้ ผู้ขาย ผู้ได้เปรียบ ผู้ได้รับการยอมรับต่างเริ่มต้นด้วยภูมิหลังที่ขาดแคลน สังคมเต็มไปด้วยปัญหาทั้งสิ้น แต่ด้วยมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่ดีและสามารถผ่านอุปสรรคเหล่านั้นมาได้ ลักษณะเด่นการบริหารของประเทศที่เจริญแล้วจะเน้นเรื่องของประสิทธิภาพและคุณภาพทั้งนี้เพื่อให้ได้เปรียบในด้านการแข่งขันเพราะทุกคนทราบอยู่แล้วว่าทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัดแม้ไม่ต้องแข่งขันก็จำเป็นต้องแข่งขัน (สมเจตน์ ภูศรี. 2559) ดังนั้นการบริหารงานภายใต้สถานการณ์การแข่งขัน จึงเป็นประเด็นสำคัญในการบริหารจัดการที่ประเทศเจริญแล้วได้ตระหนักมากกว่าร้อยปี ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาสาละวันอยู่กับการทะเลาะเบาะแว้งกันเองจนไม่สามารถสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพเพื่อการแข่งขันได้

ผู้บริหารกับความเป็นผู้นำจะแตกต่างกันความเป็นผู้นำจะเป็นเพียงหน้าที่หนึ่งในหลายๆ หน้าที่ของผู้บริหาร กล่าวคือ ผู้บริหาร (Administrator) เป็นตำแหน่งที่กำหนดขึ้นในองค์การ มีอำนาจโดย

ตำแหน่งและได้รับการคาดหวังในหน้าที่เฉพาะเจาะจง มุ่งเน้นที่การควบคุม การตัดสินใจ และผู้บริหารจะต้องมีลักษณะของผู้นำ (Leadership) ไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดก็ตาม ส่วนผู้นำ (Leader) จะมีอำนาจโดยวิธีอื่น ไม่ได้มอบอำนาจตามสายงานมีบทบาทกว้างกว่าผู้บริหาร ผู้นำจะเน้นที่กระบวนการกลุ่ม การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการใช้อำนาจกับผู้อื่น ดังนั้นภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารและมีผลต่อตัวผู้บริหาร เพราะภาวะผู้นำเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จของหน่วยงานงานจะดำเนินไปด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ย่อมขึ้นอยู่กับทักษะและศิลปะในการบริหารงานของผู้นำ ซึ่งทักษะและศิลปะที่ใช้ในการบริหาร คือ ภาวะผู้นำเป็นหน้าที่อีกหน้าที่หนึ่งในหลายๆ หน้าที่ผู้บริหารต้องมี เป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้ที่จะเป็นผู้นำ

ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่ใช้อิทธิพลให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลพยายามปฏิบัติงานในหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดไว้ (Hersey and Blanchard. 1993) ภาวะผู้นำเป็นความสามารถที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกภายในกลุ่ม ทำให้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งแหล่งที่มาของอิทธิพลมาจากตำแหน่งหน้าที่ภายในองค์กรหรือภายนอกองค์กร (Greenberg and Baron. 1997) หมายถึงความสามารถในการนำ จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับความสำเร็จของผู้นำ ภาวะผู้นำได้รับความสนใจ และมีการศึกษามาเป็นเวลานานแล้ว เพื่อให้รู้ว่าอะไรเป็นองค์ประกอบที่ จะช่วยให้ผู้นำมีความสามารถในการนำ หรือมีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การศึกษาภาวะผู้นำนั้นได้ศึกษาดังแต่คุณลักษณะ (Traits) ของผู้นำ อำนาจ (Power) ของผู้นำพฤติกรรม (Behavior) ของผู้นำแบบต่างๆ และอื่นๆ ในปัจจุบันนี้ ก็ยังมีการศึกษาภาวะผู้นำอยู่ตลอดเวลา และพยายามจะหาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในแต่ละองค์กรและในสถานการณ์ต่างๆ จะเห็นว่านิยามหรือความหมายของภาวะผู้นำ นั้นมีหลากหลายและแตกต่างกันก็เนื่องจากขอบเขตเนื้อหาและความสนใจในภาวะผู้นำในการศึกษาของนักวิจัยแตกต่างกัน (Yukl. 1991 : 3) ภาวะผู้นำคือความริเริ่มและธำรงไว้ซึ่งโครงสร้างของความคาดหวังและความสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกของกลุ่ม มีความสามารถที่จะชี้แนะ สั่งการ หรืออำนวยความสะดวก หรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น เพื่อให้มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ (McFarland. 1979 : 303) ภาวะผู้นำเป็นเรื่องของศิลปะในการใช้อิทธิพลหรือกระบวนการใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่น เพื่อให้เขามีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของกลุ่ม (Mitchell and Larson, Jr. 1987 : 435) จึงสรุปได้ว่าภาวะผู้นำ (Leadership) คือกระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือมากกว่าพยายามใช้ศิลปะรูปแบบการชักจูงและอิทธิพลของตนหรือกลุ่มตน กระตุ้น ชี้นำ ผลักดันแต่ไม่ใช่การบังคับจิตใจ เพื่อให้บุคคลอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่น มีความเต็มใจ เกิดความศรัทธา รักดี และกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่างๆ ตามต้องการ โดยมีความสำเร็จเกิดประสิทธิผลของกลุ่ม หรือองค์กรเป็นเป้าหมายกล่าวอีกนัย

หนึ่งแม้ผู้นำหันหลังให้ ไร้การควบคุมผู้ตามก็ยังทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายเนื่องมาจากภักดีและศรัทธาตนเอง

ปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่งต่อความสำเร็จขององค์การเพราะผู้นำมีภาระและหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงที่ต้องวางแผน สั่งการ ดูแล และควบคุมนำพาให้บุคลากร หรือผู้ตาม (follower) ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ สัญญา เคนาภูมิ (2555) นักวิชาการได้มีการศึกษาและได้รวบรวมทฤษฎีภาวะผู้นำไว้มากมาย ซึ่งสามารถแบ่งการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามระยะการพัฒนาได้ดังนี้คือ ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ (Trait Theories) ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม (Behavioral Theories) ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ (Contingency Theories) และทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership Theories) นอกจากนั้นการศึกษาวिकासของการภาวะผู้นำ (The Evolution of Leadership) นักวิชาการได้แบ่งยุคภาวะผู้นำออกเป็น 4 ยุค ได้แก่

ยุคที่ 1 ภาวะผู้นำแบบผู้ยิ่งใหญ่ (Great man Leadership) ทฤษฎีในยุคนี้คือ ทฤษฎีคุณลักษณะ (Trait Theories) สิ่งที่เกิดขึ้นคือ หลักการบริหาร องค์การก่อนเริ่มเป็นราชการ

ยุคที่ 2 ยุคการบริหารเชิงเหตุผล (Rational Management) ทฤษฎีในยุคนี้คือ ทฤษฎีเชิงพฤติกรรม (Behavioral Theories) ทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ (Contingency Theories) สิ่งที่เกิดขึ้นสายงานแบบแนวตั้ง ความเป็นราชการ

ยุคที่ 3 ยุคภาวะผู้นำแบบทีมงาน (Team Leadership) เน้นการมอบอำนาจ การกระจายอำนาจความรับผิดชอบ เน้นด้านคุณภาพ สิ่งที่เกิดขึ้น องค์การแบบแนวนอน ทีมงานแบบไขว้สลับ ภาระหน้าที่ การลดขนาดองค์การ

ยุคที่ 4 ภาวะผู้นำแบบอำนวยความสะดวก (Leadership Facilities) เน้นการมีวิสัยทัศน์ร่วม การร่วมของคน การมีสัมพันธภาพ ไม่สังกัดกันความสามารถของคน สิ่งที่เกิดขึ้นองค์การแห่งการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงและปรับตัวอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตามการศึกษาภาวะผู้นำในอนาคต (Leadership : Looking toward the Future) ภายใต้บริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันย่อมมีผลกระทบต่อองค์การและผู้นำที่ต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดเชิงกระบวนทัศน์ขึ้นใหม่เพื่อให้สามารถเผชิญต่อภาวะแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงคาดว่าผู้นำอนาคตต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดดังนี้ (1) ยอมรับแนวคิดที่ต้องให้บริการ (2) มีมุมมองที่กว้างไกลระดับโลก (3) เข้าใจองค์การรูปแบบใหม่จากมุมมองที่เป็นองค์รวมเป็นลักษณะบูรณาการ (4) มีความยืดหยุ่นสูง มีความสามารถบริหารการเปลี่ยนแปลง ผู้นำทศวรรษที่ 21 ต้องชอบต่อความท้าทายและการทดลองใหม่ๆ (5) จะต้องผูกพันต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงกับผู้นำจะต้องคู่กันตลอดไปและ (6) ต้องมีความสามารถในการสร้างความสมดุลได้ดี

ระหว่างงานในตำแหน่งหน้าที่ของผู้บังคับด้านชีวิตส่วนตัว รวมทั้งการสร้างความงอกงามด้านความรู้สมัยใหม่กับวิชาชีพของตน

จากที่กล่าวมาข้างต้นประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาประชากรส่วนใหญ่ของประเทศร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งอยู่ในฐานะยากจน ขาดแคลน ต้นทุนทางสังคมต่ำ การศึกษาต่ำ ยากต่อการปกครองและพัฒนา จึงทำให้รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยไม่เคยเลิกล้มที่จะพัฒนาอย่างจริงจัง เพราะการเข้ามาของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากพรรคการเมืองมาจากกลุ่มทุนผู้สนับสนุนพรรค เป็นกลุ่มทุนที่อยู่ระดับบนมองถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับตอบแทนหลังการเลือกตั้งเสร็จและได้จัดตั้งรัฐบาล ดังนั้นแนวนโยบายของรัฐบาลจึงเน้นนโยบายการบริหารไปที่กลุ่มนายทุนธุรกิจขนาดใหญ่แบบผูกขาด กลุ่มนายทุนไม่กี่บริษัทที่ผูกขาดประเทศที่มีต้นทุนทางสังคมสูง การศึกษาดี ร่ำรวย ปกครองง่าย ได้ผลตอบแทนงามและที่สำคัญง่ายต่อการทุจริตคอร์รัปชันจนมาถึงรัฐบาลของท่าน ดร.ทักษิณชินวัตร นายกรัฐมนตรีคนที่ 23 ของประเทศไทยเป็นผู้นำนโยบายสาธารณะ (Public policy) ไปสู่เกษตรกรผู้ยากไร้ ขาดแคลน (รากหญ้า) ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศได้ผลสำเร็จประชาชนระดับล่างรักและศรัทธาชื่นชมในตัวผู้นำจนเกิดเป็นนโยบายประชานิยมที่ฝ่ายการเมืองตรงข้ามกล่าวอ้างจากนโยบายการบริหาร ดร.ทักษิณ ชินวัตร มีภาวะผู้นำในเรื่องของความฉลาดรอบรู้ คิดใหม่ทำใหม่ กล้าคิดตัดสินใจ โดยนำใช้ทฤษฎีทักษิโนมิกส์ (Thaksinomics) ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นการส่งออก การลงทุนจากต่างประเทศ และการท่องเที่ยว มีเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศและนำไปให้เกิดการกระตุ้นไปในระดับรากหญ้ามุ่งไปที่เกษตรกร ช่วยเหลือผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม และสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ๆ กระตุ้นเศรษฐกิจที่กำลังตกต่ำในขณะนั้นจนฟื้นตัวกลับมามีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว (ชวนินทร์ สันะบรรจง. 2555) ดร.ทักษิณ ชินวัตรเป็นผู้มีคุณสมบัติพิเศษที่มีความเหมาะสมและจำเป็นต่อการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำซึ่งประกอบด้วย มีวิสัยทัศน์บริหารเอาเศรษฐกิจเป็นตัวนำเหมือนประเทศที่พัฒนาแล้ว มองภาพกว้าง มีความซื่อสัตย์ ความเข้มแข็งเด็ดขาด รู้จักเลือกใช้คนสร้างทีมบริหารที่เข้มแข็งโดยเฉพาะทีมเศรษฐกิจแก้ไขปัญหาเชิงสถานการณ์ กระตือรือร้นในการทำงาน เกลี้ยวงฉลาดรอบรู้ สุขุมรอบคอบ ที่สำคัญรู้จักประสานสัมพันธ์โดยใช้นโยบายต่างประเทศในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (เนาวรัตน์ วงศ์อรุณ. 2556)

บทวิเคราะห์ความเป็นผู้นำการบริหารจัดการของ ดร.ทักษิณชินวัตร

จากแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาสามารถนำมาวิเคราะห์ความเป็นผู้นำการบริหารและสถานะของผู้นำของ ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้ดังนี้

1. แนวคิดทางการบริหารจัดการ

1.1. จุดยืนในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขโดยอาศัยผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง จนมีแนวโน้มที่จะพัฒนาระบบพรรคการเมืองเข้าสู่ระบบสองพรรคซึ่งจะทำให้เกิดเสถียรภาพของผู้นำหรือรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองเดียว

1.2. กระบวนการทำงานต้องปรับโครงสร้างองค์กรให้เล็ก คล่องตัวโดยสร้างวัฒนธรรมขององค์กรและวัฒนธรรมของการทำงานเป็นหมู่คณะทำงาน (Team work) การบริหารอย่างบูรณาการซึ่งใช้สหวิทยาการอย่างกลมกลืน รวมทั้งต้องปรับกระบวนการรายงานทุกลำดับชั้น (Matrix Report)

1.3. การแข่งขันในเวทีโลก ทำให้ต้องปรับองค์กร และคนทำงานให้รู้จักเรียนรู้สิ่งใหม่ ต้องเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เริ่มจากการทำงานบนฐานข้อมูล แล้วสังเคราะห์ประสบการณ์จนเกิดเป็นองค์ความรู้ ซึ่งต่อมาเกิดปัญญาผู้แจ้งมองเห็นถึงแก่นจนนำไปใช้งานได้จริง (Information Knowledge Wisdom)

1.4. ภาวะผู้นำ ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ รู้จักมองการณ์ไกล เป็นนักสื่อสารที่ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ได้อย่างยอดเยี่ยม เป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ พูดจริง ทำจริง กล้าได้กล้าเสียกล้าคิดการใหญ่ กล้าเปลี่ยนแปลงแม้มีผู้คัดค้าน กล้าคิดใหม่ทำใหม่ให้แตกต่างไปจากที่เคยชินเดิม และต้องทำด้วยความรวดเร็วแข่งกับเวลา แต่ทุกอย่างต้องอยู่บนฐานของข้อมูล (Base on Theory)

1.5. นโยบายรัฐบาลภายใต้การนำของ ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี มีหลักสำคัญคือลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ การขยายโอกาส และการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

2. วิเคราะห์ภาวะผู้นำ

เป็นไปตามแนวคิดที่ว่าผู้ที่มีภาวะผู้นำไม่ได้เกิดมาพร้อมกับชาติกำเนิดเนื่องจาก ดร.ทักษิณ ชินวัตร เกิดมาในตระกูลที่ไม่ร่ำรวย บิดาประกอบอาชีพเป็นชาวสวนส้ม และค้าขายกาแฟเท่านั้น เมื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำตามคำว่า Leadership ดังนี้

2.1 L = Leading และ Learning คือ เรียนรู้ นำด้วยการเรียนรู้ มีภาวะผู้นำด้วยการให้ผู้ที่ตามเรียนรู้สิ่งใหม่ ไม่ติดอยู่กับความเคยชินหรือรูปแบบเดิม

2.2 E = Ethics จริยธรรมของผู้นำ เป็นผู้นำที่มีจริยธรรม โดยใช้หลักธรรมมาภิบาลในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

2.3 A = Active, Adaptability, Attitude Change มีความกระตือรือร้น ปรับตัวอย่างเหมาะสม ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ในช่วงที่ท่านเป็นรัฐบาลท่านมีภาวะผู้นำที่มีความกระตือรือร้นอย่างสูง ทำงานงานเชิงรุก (Proactive) มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ตามจากแนวคิดที่ว่าข้าราชการคือเจ้านคน นายคน มาเป็นผู้บริการประชาชน

2.3 D = Development and Democratize ความก้าวหน้า การพัฒนา และประชาธิปไตย จากประวัติการเข้าสู่การเมืองท่านมีการพัฒนาและความก้าวหน้าจนทำให้การเมืองไทยเป็นประชาธิปไตยที่สุด และมีรัฐบาลที่มีเสถียรภาพเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งเพียงคนเดียว จนทำให้รูปแบบของพรรคการเมืองพัฒนาไปสู่พรรคการเมืองสองพรรค ในรูปแบบของภาวะผู้นำที่เน้นในเรื่องการมีส่วนร่วม (Participation) ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ไปสู่เป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ร่วมกัน

2.4 E = Evolvement การเปลี่ยนแปลง มีการเปลี่ยนแปลงองค์กรอยู่ตลอดเวลา โดยอาศัยหลักความจำเป็นเร่งด่วน ก็ต้องเปลี่ยนแปลงทันที ส่วนที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงหลายฝ่ายก็เปลี่ยนแบบค่อยเป็นค่อยไป นโยบายที่มีการเปลี่ยนแปลงทันทีเช่น นโยบายจัดระเบียบสังคมจัดโซนนิ่งตามผังเมืองโซนบันเทิงและพักผ่อนแยกจากกันซึ่งง่ายต่อการควบคุมและป้องกันอาชญากรรมนโยบายด้านยาเสพติดจนประกาศสงครามยาเสพติดซึ่งได้ผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

2.5 R = Researcher Reciprocation สร้างนักเรียนรู้ทุนให้เป็นนักวิจัย และให้ค่าตอบแทนเมื่อสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศเพื่อป้องกันภาวะสมองไหล โดยการให้ทุนการศึกษาจากโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งทุนเพื่อศึกษาต่อต่างประเทศตามความรู้ความสามารถ ทำให้นักศึกษาไทยได้มีโอกาสได้พัฒนาความรู้ความสามารถและจะได้นำนวัตกรรมใหม่ๆ มาพัฒนาประเทศชาติ

2.6 S = Sensitiveness มีความไวต่อการรับรู้ตนเองและผู้อื่น จะเห็นว่าการปรับเปลี่ยนคณะรัฐมนตรีที่ทำงานแบบเดิม ไม่ทำงานเชิงรุก (Proactive) โดยมีตัวชี้วัดเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะทีมเศรษฐกิจต้องไวต่อการรับรู้และเปลี่ยนแปลงให้ทันกับสภาวะเศรษฐกิจโลกซึ่งมีการแข่งขันตลอดเวลา

2.10 H = Honor เกียรติยศชื่อเสียง มีชื่อเสียงและสง่างามทั้งเวทีโลกและความสัมพันธ์กับต่างประเทศ สืบเนื่องจากเมื่อครั้งที่ประเทศกัมพูชาเกิดจลาจลกลางเมืองสมัยที่ท่านดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีได้ใช้ความเป็นผู้มีเกียรติยศและชื่อเสียงสั่งการนำเครื่องบินโบอิง และเครื่องบินทหารไปรับประชาชนคนไทยในกัมพูชาโดยมีอำนาจเหนือความเป็นรัฐอธิปไตย (Soverign) และขณะที่โดนยึดอำนาจในเวทีโลกประเทศกัมพูชาได้เชิญเป็นที่ปรึกษาของประเทศในการแก้ไขปัญหาความยากจนของพลเมือง ญี่ปุ่นให้บรรยายพิเศษหลายครั้ง แม้แต่ประเทศสิงคโปร์ หรือประเทศสหรัฐอเมริกายังให้เกียรติวิชาเข้าประเทศได้ต่างๆ ได้ทั่วโลก

2.11 I = Independence, intelligence ความเป็นอิสระ และใช้ปัญญา เป็นผู้นำปรัชญาบริหารจัดการที่โดดเด่นที่สุดทฤษฎีทักษิณมิก (Thaksinomics = Thaksin+Economic) “การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจะต้องเริ่มที่ระดับรากหญ้า ถ้าฟื้นระดับล่างได้แล้วเศรษฐกิจระดับบนจะไปได้แน่นอน เปรียบได้กับการเขย่าต้นไม้ถ้าเขย่าที่โคนแรกก็คลอนเคลอนเคลื่อนไหวหมด แต่ถ้าเขย่าที่ใบลำต้นก็ยับยั้งเดียวระดับล่างไม่รู้สึกละเลย” การกระตุ้นการส่งออก การลงทุนจากต่างประเทศ และการ

ท่องเที่ยว มีนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศและนำพาให้เกิดการกระตุ้นไปในระดับรากหญ้ามุ่งไปที่เกษตรกร ช่วยเหลือผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม และสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ๆ มีความฉลาดในการสร้างทีมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ จนนำพาประเทศรอดพ้นจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ

2.12 P = Politeness and Politicize ความเป็นสุภาพชน และมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์โดยเอาการเมืองนำหน้าการทหาร กระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและพัฒนาตามความต้องการของท้องถิ่นแต่ละแห่ง และให้เกิดความเข้าใจในปัญหาและแก้ไขปัญหาโดยชุมชนในท้องถิ่นเอง

3. วิเคราะห์ภาวะผู้นำโดยเปรียบเทียบตามทฤษฎีภาวะผู้นำ

วิเคราะห์ภาวะผู้นำของ ดร.ทักษิณชินวัตร ตามทฤษฎีภาวะผู้นำได้ดังต่อไปนี้

3.1 ทฤษฎีคุณลักษณะ (Trait Theories) เป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จและมีคุณสมบัติพิเศษเหนือกว่าผู้ตามเป็นนักวิเคราะห์ที่หยั่งรู้หรือคาดการณ์โดยใช้นโยบายด้านเศรษฐกิจนำหน้าการเมืองใช้ทฤษฎีทักษิณมีภูมิความรู้ความสามารถในการทำงาน มองภาพกว้าง มีความซื่อสัตย์ ความเข้มแข็งเด็ดขาด กระตือรือร้นในการทำงาน เกลี้ยวงดาลดรอบรู้ สุขุมรอบคอบ ที่สำคัญรู้จักประสานสัมพันธ์โดยใช้นโยบายต่างประเทศในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ด้วยใจรัก เช่น อาจสามารถโมเดล มาทดลองดำรงชีวิตแบบชาวบ้าน หรือแม้แต่กิจกรรมทั่ววันกษัตริย์ โครงการ ครม. สัญจร เพื่อรับทราบปัญหาตามภูมิภาคต่างๆ รับข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิโดยตรง ได้รับการยอมรับจากสมาชิก (ครม.) สมาชิกเต็มใจทำงานร่วม

3.2 ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม (Behavioral Theories) จากพฤติกรรมหรือแบบของ ดร.ทักษิณ ชินวัตร มักจะมุ่งพฤติกรรมตามแบบของผู้นำที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ หรือปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เช่นต้นแบบเรียกว่ารีแกนโนมิคส์หรือ Reaganomics ซึ่งเป็นแนวนโยบายเศรษฐกิจด้านอุปทาน (supply side) ที่มีชื่อเสียงของประธานาธิบดีประเทศสหรัฐอเมริกาของนายโรนัลด์รีแกน ที่สำคัญรู้จักประสานสัมพันธ์โดยใช้นโยบายต่างประเทศในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

3.3 ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ (Contingency Theories) มีความมั่นคงของผู้นำลักษณะงานของผู้นำเกิดประสิทธิภาพ ความสามารถและแรงจูงใจของผู้ตามจากสถานการณ์ที่ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาเศรษฐกิจ สามารถผลักดันให้บุคคลต้องแสดงบทบาทผู้นำเฉพาะกลุ่มหรือองค์กรเพื่อเป้าหมายร่วมกันเกิดความสัมพันธ์ของผู้นำและกลุ่มของผู้นำสามารถครองใจประชาชนผู้แวดล้อมได้

3.4 ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership Theories) มีลักษณะภาวะผู้นำในเชิงกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ตาม สามารถเปลี่ยนแปลงระบบราชการ

บริหารแผ่นดินรูปแบบเดิมตามความเคยชินสู่การบริหารราชการแบบใหม่โดยการบริหารแบบเป็นทีมงานเชิงบูรณาการอาศัยกลไกข้าราชการระดับสูงเป็นตัวขับเคลื่อนสู่วิสัยทัศน์ขององค์กรภายใต้การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมุ่งเน้นเชิงคุณธรรม สนับสนุนงบประมาณอย่างส่วนท้องถิ่นโดยตรง เป็นการยกระดับแนวคิดค่านิยมทางสังคมที่สูงขึ้นสนับสนุนให้มีการแสดงออกของผู้นำทุกตำแหน่ง ไม่ว่าจะเป็นผู้นำส่วนท้องถิ่น แนวคิดที่ว่า CEO ให้มีอำนาจในการตัดสินใจมากขึ้นซึ่งเป็นการบริหารแบบกระจายอำนาจไม่ใช่รวมศูนย์อำนาจไว้ส่วนกลางตามแบบอย่างเดิมหรือตามความเคยชิน

อิทธิพลของการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของ ดร.ทักษิณ ชินวัตร

อย่างไรก็ตามแม้ว่าทักษิณ ชินวัตร จะเป็นผู้นำทางการบริหารที่ถือว่าดีที่สุดคนหนึ่งของประเทศไทยและทำคุณประโยชน์ให้กับประเทศไทย แต่วิถีการเมืองของทักษิณต้องมาพบกับวิกฤติการณ์อย่างใหญ่หลวงนำไปสู่ความเกลียดชังซึ่งกันและกันของผู้คนแยกเป็นกัฬาสีระหว่าแดงกับเหลือง จนกระทั่งรัฐบาลของทักษิณ ชินวัตรถูกกระทำรัฐประหารเมื่อ 19 กันยายน 2549 การเมืองไทยจึงได้เข้าสู่วิกฤติการณ์กัฬาสีอย่างเต็มรูปแบบ มีคนรักย่อมมีคนเกลียดอีกกลุ่มหนึ่งได้สถาปนา “ระบอบทักษิณ” ว่าเป็นระบอบการเมืองที่เป็นอันตรายต่อการเมืองการปกครองไทยดังเช่นบทความที่กล่าวถึง ดร.ทักษิณ ชินวัตร ในอีกมิติหนึ่งของ วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2560) ระบุว่าระบอบทักษิณเป็นเผด็จการทางรัฐสภา ทำมาตรการประชานิยมต่างๆ ให้คนรากหญ้าทะเลาะแค้นเสียงให้ เป็นต้น

บทสรุป

ดร.ทักษิณ ชินวัตร มีรูปแบบภาวะผู้นำทีมงานที่มีจุดยืนในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขโดยอาศัยผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีกระบวนการทำงานโดยปรับโครงสร้างขององค์กรให้มีขนาดเล็ก คล่องตัว สร้างวัฒนธรรมขององค์กรจากแนวคิดข้าราชการคือนายของประชาชนมาเป็นผู้ให้บริการประชาชนสร้างวัฒนธรรมของการทำงานเป็นหมู่คณะทำงาน การบริหารอย่างบูรณาการซึ่งใช้สหวิทยาการอย่างกลมกลืน รวมทั้งต้องปรับกระบวนการรายงานทุกลำดับขั้นเป็นผู้นำพาประเทศให้โดดเด่นบนเวทีโลกเพื่อการแข่งขันปรับองค์กรและคนทำงานให้เรียนรู้สิ่งใหม่และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ กล้าคิดใหม่ทำใหม่ให้แตกต่างไปจากความเคยชินเดิมแนวนโยบายสาธารณะเป็นไปเพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ การขยายโอกาส และการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ชินวรินทร์ สีนะบรรจง. (2555). *ทักษิโนมิกส์กับอนาคตเศรษฐกิจไทย (Future of Thai Economic and Thaksinomics)*. บริษัท แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตปอเรชั่น จำกัด
- เนาวรัตน์ วงษ์อรุณ และคณะ (2556) “คุณลักษณะพิเศษและเสน่ห์ผู้นำของนายกรัฐมนตรีไทย TRAITS AND CHARISMATIC LEADERSHIP OF THAI PRIME MINISTERS.” *การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา*. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2560). “ระบอบทักษิณ : จุดเริ่มต้นและจุดจบ”. *ผู้จัดการออนไลน์*. [Online] <http://www.manager.co.th/daily/ViewNews.aspx?NewsID=9570000017575> [13 กุมภาพันธ์ 2557]
- สมเจตน์ ภูศรี. (2559) “ความเป็นผู้นำและภาวะผู้นำที่เข้าใจง่ายอธิบายได้จาก : LEADERSHIP.” *เอกสารบรรยายระดับดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สัญญา เคนาภูมิ (2555). *เทคนิคการบริหารและภาวะผู้นำ*. ขอนแก่น : คลังนานา
- Greenberg & Baron. (1997). *Behavior in Organizations*. 7thed. Englewood, Cliffs, N.J : Prentice Hall.
- Hersey, Paul & Blanchard, Kenneth H. (1993). *Management of Organization Behavior : Utilizing Human Resources*. 5thed. Englewoods Cliff, NJ. : Prentice Hall
- McFarland. (1979). *Management : Foundation & Practices*. 5thed. New York : Macmillan.
- Mitchell, Terrence R., and Larson. Jr. Jane R. (1987). *People in Organization : An Introduction to Organizational Behavior*. 3rded. Singapore : McGraw – Hill.
- Yukl, Gary. (1991). *Leadership in Organization*. 4thed. New York : Prentice – Hall.